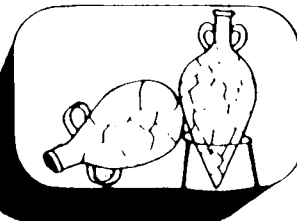

חדשות מן העבר

שלמה דורי – ארכיון ומוזיאון הרפת – יפעת

קבוצת רועים בשייך אבריק

בארץ. אך מתברר, כי כמו בהרבה מקרים "אין חדש תחת השמש".
בפברואר 1927 נוסדה בשייך אבריק, (בין טבעון לשדה יעקב כיום) "קבוצת רועים", אשר החליטה לבסס את פרנסתה על ניצול שטחי המרעה הטבעי השופע על הגבעות שבסביבה. התוכנית היתה, לקבל לפנסיון עגלות והרות ויבשות מישובי העמק לתקופות שונות ולהחזירן אחרי תקופת המרעה לבעליהן, הכל עבור תשלום מתאים. לדוגמה, הנה חוזה בין מושב מרחביה לבין "קבוצת הרועים" בשנת 1927 וזו לשון החוזה:

החוזה

בין חברי מושב מרחביה ובין קבוצת הרועים משייך אבריק:

- א) קבוצת הרועים מקבלת מהמושב עדר למרעה בסך חמישה עשר גר"מ (גרש מצרי) לגולגולת בעד כל חודש.
- ב) הקבוצה מקבלת על עצמה את השאריה בעד גניבה ואבדה.
- ג) הקבוצה מתחייבת לטפל בבהמות ולהשגיח על בריאותן. במקרה של מחלה קשה עליה להודיע תיכף לועד המושב.
- ד) בכל מקרה מחלה של בהמה. הקבוצה מחוייבת להזמין תיכף רופא.
- ה) במקרה ייחוס הבהמה, הקבוצה נותנת בשבילה פר דמשקאי במחיר לא יותר מ־25 גר"מ.
- ו) במקרה של מחלה מדבקת, בעל הבהמה מחוייב לקבלה חזרה מהעדר.
- ז) כעבור עונת המרעה הבעלים מחוייבים לסלק לקבוצה את כל הסכום שיגיע מהם בעד המרעה.

מרחביה, י"ב אדר ב' תרפ"ז
בשם קבות הרועים

גרשון פליישר

אוכלוסיית קבוצת-הרועים, ובפרט, שבו עסקו חברות גם בעשיית תוצרת חלב (גבינת צאן). הקבוצה משכה אליה אנשים שונים מהישוב, שביקרו אותה והיו קשורים אליה: המשוררים אלכסנדר פן ופסח בר-אדון, שבשיריהם ובסיפוריהם ישנם הדים לקבוצת הרועים. לקראת החורף, לשם קליטת ראשי בקר רבים היה צורך בהקמת סככה להגנה מגשם ורוחות. אך הקבוצה התקשתה בהשגת המימון הדרוש. גם עזרה של המוסדות לא הגיעה והקבוצה רצתה ללוות כסף בערבות המשקים ששולחים בקר לפנסיון, ולמרות כל הקשיים מתכננים לקלוט קבוצה של הנוער-העובד. בתקופה זו מגיע לשיך-אבריק אלכסנדר זייד, אשר הועסק על ידי הקרן הקיימת כשומר יערות בסביבה ובתוכניותיו להיות גם חקלאי. זייד מקים בית אבן גדול וצריך לכיתת בית-ספר לילדיו ומזמין מורה. אלכסנדר זייד נרצח על ידי ערבים ב-1938. בביתו גרים עד היום צאצאיו. המקום נקרא "גבעות זייד" ושם נמצא הפסל המפורסם של אלכסנדר זייד רכוב על סוס.

צעצועים מגבינה

בספר "שלום על הרובים" של רזיאל ממט, אשר הופיע בהוצאת משרד הבטחון ואשר מספר את סיפורי חיימקה לבקוב מבית-גן, יש סיפור מעניין על ראשית משק החלב ביבנאל ובית-גן. משפחת ירמיהו הכהן מקלר האב ובנו שמעון מקלר התישבה בבית-גן והקימו משק חקלאי גדול על שטח של 600 דונמים, משק פלחה עם עדר צאן ורפת חלב. החידוש הגדול היה, שלכל פרה היה תא נפרד ברפת הגדולה. הדבר הזה הדהים את איכרי הגליל. ירמיהו רכש פרות דמשקאיות, שנחשבו לפרות הטובות ביותר. בעוד פרה ערביה נתנה אחרי ההמלטה 3-4 ליטר חלב ליום, נתנו הדמשקאיות 15 ליטר ליום. החלב הופרד וייצרו חמאה וגבינה. את המוצרים איחסנו בארון-אוויר במקום מוצל.

הקבוצה הראשונה של 40 עגלות ופרות יבשות נתקבלה בראשית 1927 מתל-עדשים. העניין התרחב וב-1928 נתקבלו 300 ראש מתל-עדשים, מושב מרחביה וכפר יחזקאל. הבהמות רעו בירק השופע של גבעות שיך-אבריק והתוצאות היו מצויינות ובסגנון המסמכים "הפרות השמינו ועלו באיכותן" ו"המשקים למדו להעריך את חשיבות קבוצת הרועים להשבחת הרפתות". הדברים הגיעו לידי כך, שבתום תקופת המרעה ביקשו המשקים להאריך את זמן הפנסיון. כפרי-חזקאל אף הציע לדאוג באופן חלקי לקיום קבוצת הרועים. עד כאן הכל טוב ויפה, אך לקבוצת הרועים היו בעיות חמורות משלהם. יש לציין, בבעלותה של הקבוצה היו 85 ראשי צאן.

שטחי המרעה והשדות המעובדים היו סלע המחלוקת בינם לבין "אירגון א' מזרחי" מ"זכרון אברהם" (כיום מושב שדה-יעקב). אנשי "אירגון מזרחי" דרשו חלק מאדמות שיך-אבריק והדברים הגיעו לעימות אלים, זריקת אבנים על עדר הצאן של קבוצת הרועים, בזמן השקית העדר מהמעין שבגבול אדמת הקבוצה. שני כבשים הומתו ממטר האבנים. הוגשה תלונה למשטרה על ידי שני הצדדים. אולם, אחרי התערבות אישים שונים ומוסדות בוטלו התלונות.

לא פחות חמורים היו היחסים עם רועים ערבים. באוקטובר 1928 עלו רועים ערבים על שטחי המרעה של הקבוצה. התפתח סכסוך חריף ואחד הרועים הערבים נפצע מיריה. זמירי וקוץ-צוק מאנשי הקבוצה נאסרו באשמת נסיון לרצח. משפטם התנהל בשתי אינסטנציות (בית-משפט שלום ומחוזי); הגנו אליהם עורכי הדין הוויגמן וקייזרמן (שלימים התמחו בהגנה על אנשי מחתרות), והשניים זוכו.

תנאי המגורים היו קשים מאד; החושות הערביות בהן גרו, קרסו בשנת 1927 ברעש האדמה שפקד את הארץ, שבו נגרמו אבידות בנפש וזנקים חמורים בצפת ובכמה מהרי השומרון. כאן ישנה עדות, שהרעש פקד גם את העמק המערבי. הקבוצה הקימה צריף ובו ארבעה חדרים ומטבח. הצריף לא הספיק לכל

הצטברו ערמות, ערמות של גבינות. עברו שנים, המחלבה הוונחה והגבינות התקשו כל-כך שהחריץ היה קשה כמו סלע. עד שיום אחד מצא אותם ייגורוב, זקן המהגרים הרוסיים, "השבותניקים", אשר ישבו בבית-גן. הוא העמיס על גבו שק עם חריצי גבינה עגולים, בעזרת ברזל מלוכך עשה בהם חורים ובנה עגלות-משחק ו"קורקינטים" עבור ילדי המושבות. כך היו ילדי יבנאל ובית-גן לילדים היחידים בעולם שדהרו בדרכים בעגלות עשויות גבינה.

נציין כאן, ששמעון מקלר היה אחד מחמשת מייסדי "החקלאית" (1919), ביחד עם חיים יפה, יצחק בן-יעקב, חיים צימרמן ואהרון רוטבלט. מאוחר יותר עבד במחלקת ההתישבות של הסוכנות ועסק ברכישת פרות דמשקאיות עבור המשקים. יש בידינו מכתבים שלו מדמשק לסוכנות בירושלים.

למחרת היה ירמיהו מקלר עוטף את החמאה והגבינה בעלי כרוב, מכסה בפיסת בד רטובה ורוכב על פרד לטבריה. שם נכנס לחנות מכולת של מיכאל קליין ומודיע לו שהביא 4 ק"ג חמאה ו-3 ק"ג גבינה. אחרי קבלת התשלום עבור התוצרת, היה חוזר אחה"צ לבית-גן. אך כשהדבר חזר על עצמו כעבור שבוע, שאל קליין, האם אתה רוצה להרעיל את כל טבריה? מה נעשה עם כל כך הרבה חמאה? אז הבין ירמיהו מקלר, שההצע עלה על הביקוש.

בעקבות משפחת מקלר עברו עוד כמה משפחות ביבנאל ובבית-גן למשק חלב. פיק"א שלחה את אחד מבני המושבה שאול ליבשיץ להולנד ללמוד את תעשיית הגבינות. הוא חזר כעבור שנתיים וביבנאל הוקמה מחלבה משוכללת לשתי המושבות. אך גם המחלבה הזאת נתקלה בקשיי שיווק. במרתפי המחלבה

